

Maso ne, pečivo tvrdé. Mobily. Bomba mezi důchodci: „To nikoho nezajímalo.“

- CZ24 News | 21. února 2023

ČESKO: Počet seniorů trpících chudobou by naplnil středně velké české město. Důchodci nakupují ztvrdlé pečivo, doma sedí ve tmě a zimním oblečení, nechodí do společnosti a omezují i telefonický kontakt s blízkými. Následkem toho trpí jejich fyzický a psychický stav, jsou oslabeni a rychleji umírají. Dle sociálních pracovníků a Rady seniorů snížená valorizace důchodů situaci ještě zhorší a do chudoby propadnou další tisíce lidí.

Čeští důchodci zažívají těžké časy. „Starší generace je zvyklá se uskromňovat, ti lidé nemají vysoké nároky, většinu života prožili v socialismu, někteří se narodili ještě za války,“ říká pro ParlamentníListy.cz sociální pracovnice Milena Černá z neziskové organizace Naděje. „Šetří, kde se dá, ale stejně to nestačí. Snažíme se jim v rámci našich kompetencí pomoci, materiálně, psychicky a radou, hodně teď řešíme problémy seniorů v dluhových poradnách, neboť hodně seniorů se bohužel i zadlužuje,“ popisuje nepříjemnou životní situaci tisíců českých důchodců.

Podle ní hraje velkou roli i stud: „Lidé se stydí o své situaci mluvit, nejsou zvyklí žádat o pomoc a často si myslí, že jsou na obtíž. Tím se to však jen prodlužuje, problémy se nabalují. Několik případů se do naší péče dostalo jen díky všímavým sousedům nebo přátelům.“

Senioři prý podle sociální pracovnice mají zábrany o své situaci hovořit s nejbližšími: „I když je tam blízký vztah, například mezi rodiči a dětmi nebo mezi prarodiči a vnoučaty, senioři se jim se svými finanční potížemi často nesvěřují. Myslí si, že mladí mají svých starostí dost a nechťejí přidělovat další. Přitom máme zkušenost,“ říká sociální pracovnice, „že v naprosté většině případů jsou rodiny připraveny svým starším příbuzným pomoci.“

Výjimky ale existují, a to jsou dle Černé velmi smutné případy: „Rodiny, kdy jsou vazby porušené nebo přímo zpřetrhané. Senioři sice formálně mají příbuzné, ale reálně s nimi jsou v kontaktu zřídka, nebo vůbec. Tam se pak senioři bez pomoci sociálních pracovníků a neziskových organizací neobejdou.“

Podle Černé komunikaci ztěžují i vysoké ceny poskytovatelů telefonních služeb: „Mnozí senioři mají nevýhodné tarify, nebo jejich mobil funguje formou dobíjení kreditu. Když žijí sami, mají ztíženou možnost dopravit se na pobočku a něco tam vyřešit, nastavit si třeba výhodnější podmínky atd. Vysoké účty za telefon jim pak působí potíže v kontaktu s rodinou. Měli jsme tu jeden smutný případ,“ vzpomíná sociální pracovnice, „kdy paní nevolala svým dětem skoro půl roku. Kredit dočerpala, a pak měla tolik výdajů, že několik měsíců jen čekala, až se ozve někdo jí. Naším pracovníkům se svěřila až po delším čase, když si potřebovala nutně zavolat k lékaři.“

Podobných případů, kdy si senioři odpírají naprosto základní věci, jsme od sociálních pracovníků slyšeli více.

„Je naprosto běžné, že si senioři odpírají maso, vejce, máslo nahrazují tím nejlevnějším margarínem apod. Pro pečivo chodí až večer, kdy se prodávají levnější tvrdé zbytky,“ říká pro ParlamentníListy.cz Petr Kábrt ze sociálního odboru v Hradci Králové. „Už taky téměř nekupují ovoce a zeleninu, a tím nemyslím nějaké speciální druhy, ale třeba obyčejná jablka, rajčata nebo papriky.“

Dle Kábrta ale panují mezi seniory velké rozdíly: „Máme zkušenosti s lidmi, kteří se mají i

v současných poměrech docela dobře. Pobírají důchod třeba kolem patnácti tisíc, bydlí ve svém, netíží je dluhy a nakoupí si, co potřebují. Nežijí si sice na vysoké noze, ale na skromný život to stačí. Určitě také dělá velký rozdíl to, jestli v domácnosti žijí dva lidé. Jakmile však jeden zemře, životní úroveň jde dost dolů.“

Hlavně ženy jsou prý v ohrožení, Kábrt tvrdí, že seniorky představují asi 70 % klientů sociálního odboru města Hradec Králové.

Petr Kábrt však přiznal, že současný zájem médií o seniory mu přijde pokrytecký: „Upřímně, teď je chudoba seniorů velmi silné téma. Skoro denně nám sem volají novináři. Ale chudí senioři tady byli vždycky, jen až v posledních měsících se o nich více hovoří. Na jednu stranu jsem rád, že se to téma konečně zvedá a novináři o tom chtějí psát, na druhou stranu mi to přijde pokrytecké, protože celé roky se o tuhle problematiku nikdo pořádně nezajímal.“

Co se týče plánované snížené valorizace penzí, sociální pracovník Petr Kábrt očekává, že sítím chudoby propadne ještě více lidí: „Už jsme to tady probírali s kolegy a musíme se připravit, že bude přibývat klientů s žádostí o pomoc. Je však taky otázkou, zda to úřady utáhnou. Už teď máme podstav, nikdo se na sociální odbor do státního aparátu moc nehrne,“ popisuje další možná úskalí Kábrt.

Předsedkyně Rady seniorů Lenka Desatová pro ParlamentníListy.cz uvedla, že minulý rok na tom byli senioři lépe, a to „díky mechanismu mimořádné valorizace penzí, kdy v průběhu roku byl seniorům enormní nárůst cen kompenzován. Tzv. *důchodcovská inflace* byla tehdy nižší než spotřebitelská, ovšem pro potřeby valorizace se bere vždy ta vyšší, takže z tohoto hlediska byli senioři inflací nejméně zasaženou skupinou obyvatel“.

Senioři ale nejsou homogenní skupinou obyvatel, a jak již výše uvedl sociální pracovník Petr Kábrt, při hodnocení jejich životní úrovně záleží na mnoha okolnostech: „Zaprvé je to skutečná výše penze – zde důchody logicky kopírují situaci kolem mezd, takže stejně jako platí, že zhruba 50 % populace nedosahuje na průměrný příjem, nedosahuje ani 50 % seniorů na průměrnou penzi,“ upřesňuje předsedkyně Rady seniorů. „Při každé valorizaci se dozvíte, o kolik se penze zvedne v průměru, v reálu to ale znamená, že zhruba polovina starobních důchodců dostane méně,“ vysvětluje ParlamentnímListům.cz administrativní proces.

Loni se prý nůžky mezi nízkopříjmovými a vysokopříjmovými seniory rozevřely více než kdy jindy: „Mechanismus mimořádné valorizace pracuje pouze s tzv. *zásluhovou*, nebo, chcete-li, *procentní* výměrou důchodů,“ vysvětluje šéfka Rady seniorů. „Takže zatímco některým vzrostl důchod o několik stokorun, jiným o několik tisíc. Z toho plyne, že těm s penzemi pod avizovaným průměrem inflace většinou vykompenzována nebyla, a tudíž jim zasáhla do života více.“

Počet důchodců žijících v chudobě je v Česku přibližně tolik, kolik čítají města Cheb nebo Písek. „K 31. 12. 2022 bylo v ČR 29 999 lidí s penzí do 8000 Kč, ti mají zcela jistě úplně jiné starosti a preference, než ti s vyššími penzemi,“ řekla ParlamentnímListům.cz Lenka Desatová. „Obecně se senioři snaží šetřit na volnočasových aktivitách (návštěva kina, divadla atd.), na cestování, ale i na vzdělávání, kupují levnější potraviny, omezují dražší ovoce a zeleninu,“ potvrdila tak slova sociálních pracovníků.

Další rovinou je podle Desatové i to, že senioři šetří na vzdělávacích kurzech a dalších aktivizačních programech, které si musí hradit. „Je třeba brát v potaz, že primární cíl těchto programů není zaplnit volný čas seniorů, ale aktivizovat je,“ upozorňuje předsedkyně Rady seniorů. „To znamená zvednout je z gauče, rozhybat je, a tím přispět k lepšímu životnímu stylu, lepší fyzické kondici, která se následně promítá do duševní pohody a propisuje se i do zdravotního stavu. Vzdělávací, kulturní i

cestovatelské programy mají za cíl kromě své náplně socializaci, navázání nových kontaktů, zabránění pocitu osamění, možnost sdílet zážitky a zkušenosti, a to se opět promítá do duševní pohody, a tím i zdraví seniorů. Takže pokud se šetří zde, je pravděpodobné, že se to na zdraví projeví stejně, jako šetření na jídle," je přesvědčená Lenka Desatová.

Ta také uvedla, že sice nemá přesná data, která by poukazovala například na přímou souvislost mezi šetřením teplé vody a zhoršením zdravotního stavu, ale v Radě seniorů prý zaznamenali případy, kdy „senioři doma zcela vypnuli topení a seděli v zimním oblečení nebo ohřívali teplou vodu pouze tak, aby byla vlažná“.

Milena Černá z neziskové organizace Naděje pak pro ParlamentníListy.cz uvedla případy nemocných seniorů, kteří mnohokrát musí volit mezi úhradou léků, nákupem potravin nebo placením nájmu. „Nechci nikoho obviňovat, ale myslím si, že stres z nedostatku financí a nedostatečná výživa, zapříčiněná šetřením, působí na zdravotní stav zhoubně a život seniorům zkracuje," myslí si sociální pracovnice.

[ZDROJ](#)